

*Іванисько М. студентка,
Житомирський державний університет імені Івана Франка, м. Житомир*

*Науковий керівник – Краснобока Т.В. к. філос. н., доцент
Житомирський державний університет імені Івана Франка, м. Житомир*

МІСЦЕ І РОЛЬ ВІТЧИЗНЯНОЇ ПОЛІТИКО-УПРАВЛІНСЬКОЇ ЕЛІТИ У ВИРОБЛЕННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

Місце і роль вітчизняної політико-управлінської еліти у виробленні та реалізації публічної влади є однією з ключових тем у дослідженні сучасного державного управління. В умовах глобальних політичних трансформацій, еліта відіграє важливу роль у формуванні державної політики, забезпеченні її легітимності та ефективності, а також у керуванні державними процесами.

Вітчизняна політико-управлінська еліта – це група осіб, які мають значний вплив на прийняття політичних та управлінських рішень, а також на процеси реалізації публічної влади. Вона формується в результаті різних процесів, включаючи виборчу систему, політичну партійну активність, адміністративне призначення та економічні фактори. У пострадянських країнах, таких як Україна, еліта традиційно має потужний вплив на політичні процеси, що часто пояснюється недостатньо розвиненими демократичними інститутами та політичною культурою.

Одна з важливих функцій політико-управлінської еліти – вироблення державної політики. В Україні ця еліта діє як посередник між суспільством і державною владою, здійснюючи ключові рішення у формуванні зовнішньої та внутрішньої політики. Вона виконує роль арбітра в суперечках між різними групами інтересів, формує та визначає пріоритети у політиці. Показовим прикладом є роль еліти в контексті реформування економічної та соціальної політики під час кризових ситуацій, таких як війна на сході України та пандемія COVID-19.

Політико-управлінська еліта не тільки формує, але й забезпечує реалізацію публічної влади. Для цього вона контролює ключові державні інституції, такі як президентство, парламент, уряд і судову систему. Її представники керують органами влади на різних рівнях і відповідають за виконання державних програм та законодавчих актів. Це передбачає наявність значних адміністративних і управлінських ресурсів у розпорядженні еліти, що дозволяє їй реалізовувати політичні рішення і впливати на соціальні процеси.

Роль еліти також полягає в тому, щоб підтримувати легітимність державної влади. Це здійснюється через взаємодію з громадськими організаціями, медіа та іншими представниками громадянського суспільства, а також через створення умов для участі громадян у політичному житті країни. Однак, часто спостерігаються ситуації, коли еліти не завжди враховують інтереси широких верств населення, що призводить до соціальної напруженості та зниження рівня довіри до публічної влади.

У контексті сучасної України, важливо звернути увагу на виклики, з якими стикається політико-управлінська еліта. Перш за все, це питання корупції та олігархізації влади. Корупційні схеми і вплив олігархів значною мірою спотворюють механізми прийняття рішень та створюють умови для концентрації влади в руках вузької групи осіб. Це призводить до зниження ефективності управління, виникнення політичних криз і нестабільності в державі. Попри численні спроби провести антикорупційні реформи, проблеми корупції залишаються актуальними.

Іншим важливим аспектом є проблема підготовки нових еліт. В Україні часто спостерігається недостатня ротація кадрів у владних структурах, що призводить до консервації старих політичних еліт, які не завжди відповідають вимогам часу. Це створює додаткові труднощі для розвитку демократичних процесів і модернізації політичної системи.

Однак, слід зазначити, що в сучасних умовах в Україні відбувається поступове формування нової політичної еліти, яка орієнтується на європейські цінності та стандарти управління. Цей процес є результатом активної громадянської участі, а також впливу зовнішніх акторів, таких як Європейський Союз і міжнародні організації, що сприяють зміцненню демократичних інститутів та реформуванню державної системи.

Важливою складовою політичного процесу є роль еліти у формуванні та зміцненні демократичних інститутів. У демократичних країнах політична еліта виступає гарантом стабільності політичної системи, забезпечуючи баланс між різними групами інтересів і сприяючи участі громадян у прийнятті рішень. В Україні цей процес ще перебуває на стадії розвитку. Проте варто відзначити певний прогрес у становленні демократичної культури серед політичних лідерів, що сприяє поступовому переходу до більш прозорих і відкритих механізмів управління.

Політична еліта також виконує важливу роль у зовнішній політиці держави. В Україні особливо помітно вплив еліти на процеси євроінтеграції та співпраці з міжнародними організаціями. Після Революції Гідності у 2014 році, політична еліта, орієнтована на європейські цінності, суттєво змінила курс зовнішньої політики країни, спрямований на поглиблення співпраці з ЄС і НАТО. У цьому контексті еліта відіграє вирішальну роль у визначенні пріоритетів зовнішньої політики, формуванні стратегічних альянсів та забезпеченні національної безпеки. Прикладом є підписання Угоди про асоціацію з Європейським Союзом, що стало одним із ключових досягнень політичної еліти у напрямку інтеграції до європейського простору.

Важливо звернути увагу на роль еліти у військових і безпекових питаннях. В умовах війни з Росією українська політична еліта виявила здатність до мобілізації національних ресурсів для захисту суверенітету країни. Важливу роль у цьому процесі відіграють не лише військові лідери, але й політики, які забезпечують стратегічну координацію та підтримку оборонної сфери. Дії еліти в цьому напрямку включають дипломатичні зусилля щодо залучення міжнародної підтримки, ухвалення законодавчих ініціатив для зміцнення обороноздатності та підвищення рівня національної безпеки. Військові реформи, які ініціюються політико-управлінською елітою, мають на меті не лише зміцнити обороноздатність країни, але й модернізувати військові структури відповідно до міжнародних стандартів [1].

Важливою функцією політичної еліти також є створення умов для економічного розвитку та проведення економічних реформ. Еліта формує економічну політику держави, визначає пріоритети розвитку окремих секторів економіки, а також впливає на регуляторну політику і податкові ініціативи. В Україні, у контексті подолання економічних наслідків війни, політична еліта повинна виконувати завдання відновлення економіки, залучення інвестицій та підвищення ефективності управління державними ресурсами. Ефективна економічна політика може стати запорукою сталого розвитку країни, проте успіх цього процесу значною мірою залежить від готовності політико-управлінської еліти до проведення складних, але необхідних реформ.

Особливе місце у функціонуванні політичної еліти займає питання соціальної справедливості. У сучасній Україні значні розшарування в суспільстві, особливо між елітними групами та іншими верствами населення, створюють підґрунтя для соціальної напруги. Політична еліта має виконувати роль гаранта соціальної стабільності, сприяючи зниженню рівня бідності, покращенню умов праці та забезпеченню доступу до якісної освіти і медицини. Втім, на практиці часто спостерігається, що інтереси еліти зосереджені навколо економічної вигоди для окремих груп, що призводить до виникнення олігархічної системи управління. Вихід з цієї ситуації полягає в проведенні структурних реформ, спрямованих на забезпечення більшої прозорості у діяльності еліти та підвищення відповідальності перед суспільством.

Значний виклик для української політико-управлінської еліти становить процес децентралізації. Ця реформа покликана передати частину повноважень від центральної

влади до місцевих органів самоврядування, що дозволяє забезпечити більш ефективне управління на місцевому рівні. Децентралізація змінює баланс влади, надаючи більше повноважень регіональним елітам і громадським лідерам. Це створює нові можливості для розвитку регіонів, але водночас ставить перед елітою виклик щодо збереження єдності держави та недопущення дезінтеграційних процесів [2].

Роль політико-управлінської еліти не обмежується внутрішньою політикою. Важливим аспектом діяльності еліти є вирішення глобальних викликів, таких як зміна клімату, пандемії та світові економічні кризи. Українська еліта поступово адаптує свою політику до нових глобальних реалій, впроваджуючи відповідні реформи у сфері екології, охорони здоров'я та економіки. Втім, ефективність цієї політики залишається під питанням через нестачу досвіду та ресурсів.

У підсумку, місце і роль вітчизняної політико-управлінської еліти у виробленні та реалізації публічної влади є надзвичайно важливими для розвитку держави та суспільства. Еліта виконує функцію посередника між суспільством і державною владою, визначає політичні пріоритети, забезпечує реалізацію державних рішень та гарантує стабільність політичної системи. Проте українська еліта стикається з численними викликами, такими як корупція, олігархізація, недостатня ротація кадрів, проблеми з реформами та зростання соціальної нерівності. Ефективність діяльності еліти значною мірою залежить від її здатності адаптуватися до нових умов, розвивати демократичні інститути та створювати сприятливі умови для сталого розвитку країни.

Подальший розвиток України великою мірою залежатиме від того, чи зможе політико-управлінська еліта провести необхідні реформи, забезпечити прозорість і підзвітність у своїй діяльності та налагодити діалог із суспільством. Роль еліти в умовах глобальних і внутрішніх викликів залишається вирішальною для успішної реалізації державної влади та забезпечення добробуту громадян.

Список використаних джерел:

1. Осипенко Л.О. Філософія управління як нова парадигма керування складними соціально-економічними системами / Гуманітарний вісник ЗДІА. 2013. № 52. С. 189-199.
2. Жданов І., Якименко Ю. Україна у ХХ столітті: виклики для політичної еліти. Національна безпека і оборона. 2003. № 9 (45). С. 28–39.